

CORONA (COVID-19) SALGINI SIRASINDA ÇOCUK DIŞ HEKİMLERİNİN DİKKAT ETMESİ GEREKEN ÖNEMLİ NOKTALAR

- Çocuk Diş Hekimliği kliniklerinde önceden randevusu olan hastaların ebeveynlerine, diş hekimliği uygulamalarının doğurduğu riskler (yakın temas, aerosol saçılımı, kontaminasyon vb.) hasta kliniğe ulaşmadan, telefonda açıklanmalı ve acil durumlar dışındaki diş tedavi işlemleri için yeni bir randevu tarihi düzenlenebileceği bilgisi verilmelidir.
- Acil ve zorunlu olmayan diş tedavi uygulamalarının yapılması ileri bir tarihe ertelenmelidir.
- Acil durum kapsamına giren* ve işlem yapılması gereken bebek, çocuk ve ergen hastalar ve refakatçilerinden son dönemdeki seyahat öyküsü sorgulanmalı ve ateş ölçümü yapılmalıdır.
- Acil durum kapsamına giren ve tedaviye alınacak hastaların ebeveynlerinden öncelikle aydınlatılmış onam formunu okuması ve imzalaması istenmelidir. (örn, http://www.tdb.org.tr/mevzuat_goster.php?Id=198)
- Hastadan ve ebeveynlerinden detaylı bir tıbbi ve dişsel hikaye alınmalıdır.
- Aeratör, mikromotor ve anlgdruva, ultrasonic scaler ve hava-su spreyi gibi cihazların kullanımı ile oluşan aerosollerden korunmak için maske, bone, tek kullanımlık cerrahi hekim önlüğü, gözlük ve yüz koruyucu siperlik kullanımı gereklidir**. Bu salgın döneminde tedavi işlemleri sırasında N95/FFP2 maskelerinin kullanımı da hekim ve hastanın korunmasının garantilenmesi açısından önem kazanmaktadır.

** TDB Covid-19 salgını sırasında kliniklerde uyulması gereken dental işlemler prosedürüne göre:

Maske;

- *Hasta odasına veya bakım alanına girmeden önce bir maske veya yüz maskesi (eğer bir maske yoksa) takın.*
- *Bir aerosol üretici prosedürü gerçekleştirirken veya sunarken yüz maskesi yerine daha yüksek seviyede koruma sunan N95 maskeleri kullanılmalıdır.*

Türk Pedodonti Derneği

- *Tek kullanımlık solunum maskeleri ve yüz maskeleri, hastanın odasından veya bakım alanından çıktıktan ve kapıyı kapattıktan sonra çıkarılmalı ve atılmalıdır.*
- *Maskeyi veya yüz maskesini attıktan sonra el hijyeni uygulayın.*

Göz koruması;

- *Hasta odasına veya bakım alanına girişte göz korumasını (gözlük veya yüzün önünü ve yanlarını örten tek kullanımlık bir yüz siperi) takın.*
- *Kişisel gözlükler ve kontakt lensler yeterli göz koruması olarak DEĞİLDİR.*

Eldiven;

- *Hasta odasına veya bakım alanına girişte temiz, steril olmayan eldivenler takın.*
- *Yırtılmış veya aşırı kirlenmişse eldivenleri değiştirin.*
- *Hasta odasından veya bakım alanından çıkarken eldivenleri çıkarın ve atın ve hemen el hijyeni yapın.*
- *Lateks eldivenlerin bariyer etkinliği güçlüdür, allerji durumlarında Nitril tercih edilir.*

Önlük;

- *Hasta odasına veya bölgesine girişte temiz bir izolasyon kıyafeti giyin, kirlenirse elbiseyi değiştirin.*
- *Hasta odasından veya bakım alanından ayrılmadan önce elbiseyi tıbbi atıklara atın.*
- *Tek kullanımlık önlükler kullanımdan sonra atılmalı, kumaş önlükler her kullanımdan sonra yıkanmalıdır.*

- **Giyme Sırası:** - Önlük - Maske - Gözlük - Yüz koruyucu – Eldiven
- **Çıkarma Sırası:** - Eldiven - Gözlük - Yüz koruyucu - Önlük - Maske

- Gerektiğinde lastik örtü ve yüksek emiş gücüne sahip tükürük emicilerin kullanımı ile diş tedavileri sırasında aerosol saçılması ve kontaminasyonu en aza indirilmelidir.
- Her işlem sonrasında ve hasta odadan ayrıldıktan sonra çevre temizliği ve dezenfeksiyonu yapılmalıdır.
- Çocuk diş hekimliğinde tanı ve tedavi planlaması amacı ile en sık kullanılan radyografilerden periapikal ve ısırma radyografileri tükürük artışına ve öğürme refleksinin tetiklenmesine yol açabileceğinden, hastanın yaşı ve uyum düzeyi dikkate alınarak, panoramik radyografi tercih edilebilir. Bununla birlikte, hastanın özelinde, gereksinimi olan acil tedavinin planlanabilmesi için görüntü almanın gerekliliği, hangi yöntemle görüntü alınmasının en uygun olacağı göz önüne alınarak, hastayı gereksiz radyasyona maruz bırakmaktan kaçınılmalıdır. Bu konuda, 2019'da güncellenmiş olan EAPD'nin dental radyografiler ile ilgili klinik kılavuz yönergesine başvurulması yerinde olabilir (https://www.eapd.eu/uploads/files/EAPD_Radiographs_2019.pdf).

- Hasta muayenesi ve tedavisi öncesinde ve sonrasında ellerin en az 20 sn. süresince el yıkama talimatlarında belirtilen şekilde yıkanması gereklidir. Buna ek olarak, eğer ellerde gözle görülen kir ve/veya vücut sıvıları ile herhangi bir kontaminasyon yok ise alkol bazlı el dezenfektanlarının kullanımı da yeterli olabilir.
- Çapraz enfeksiyonların önlenmesi için tedavi odasının dışında gerçekleştirilen ve dışarıdan hizmet alınan laboratuvar uygulamaları için hizmet alan ve hizmet veren tarafları koruyacak özel önlemler önerilmelidir.
- Tedavi için başvuran hastalardan COVID-19 şüphesi (ateş, öksürük, solunum sıkıntısı vb.) olduğu düşünülenlerin, hastaya tıbbi maske takılarak en yakın sağlık kurumuna yönlendirilmesi gereklidir.
- COVID-19 tanısı alan hastalar içerisinde acil tedaviye ihtiyaç duyanların işlem öncesi değerlendirmeleri hastayı takip eden hekimi ile birlikte yapılmalı ve alınacak tedbirlere birlikte karar verilmelidir.
- Sosyal izolasyon kurallarının hasta bekleme ve tedavi alanlarında uygulanması için gerekli tedbirler alınmalıdır (hastaların randevularına saatinde gelmesi sağlanarak bekleme alanlarında bekletilmemesi, beklemesi gerekli durumlarda hastaların en az 1 metre mesafe ile oturtulması, bekleme alanlarındaki dergi, gazete vb kaldırılması).

*T.C. Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'nun 23.03.2020'de almış olduğu kararlar gereğince Çocuk Diş Hekimliği Çalışma Alanı içine giren acil durumlar:

1. *Pulpal inflamasyondan kaynaklanan **şiddetli diş ağrısı***
2. *Lokalize ağrı ve şişmeye neden olan **apse** veya bakteriyel enfeksiyon*
3. *Ağrı veya yumuşak doku travmasına neden olan **diş fraktürü***
4. *Travmaya bağlı **diş avulsiyon/luksasyonu***
5. *Oral mukozanın akut ve **ağrılı lezyonları/ülserasyonları***
6. *Hastanın havayolu açıklığını tehdit eden **intraoral/ ekstraoral enfeksiyonlar***
7. ***Radyoterapi ve kemoterapi** alması planlanan ya da almakta olan ve organ nakli planlanan hastaların tedavileri*
8. *Medikal sorunları için **dental konsültasyon** istenilen hastalar*
9. ***Geçici restorasyon kaybı/kırıklarının** aerosol oluşturmayacak şekilde tedavisi*

Türk Pedodonti Derneği

Çocuk Diş Hekimliği Klinik Pratiği için Corona (Covid-19) Salgınına İlişkin Önlemler			
Hasta Kliniğe Gelmeden önce	Hekim yardımcısı/sekreter	Telefonla bilgilendirme	Acil ve zorunlu olmayan işlemler için yeni randevu oluşturulması
Bekleme/dinlenme odası	Çocuk Diş Hekimi Hekim Yardımcısı	Hastayla doğrudan temas içermeyen ön değerlendirme	Hastayla en az 1 metre mesafe sağlanmalıdır. KKE gerekli değildir. (1 metre mesafe korunamayacaksa tıbbi maske takılabilir)
Bekleme/dinlenme odası	Çocuk Diş Hekimi Hekim Yardımcısı	Hastada halsizlik, kuru öksürük, yüksek ateş vb. bulguların varlığında	Hastayla en az 1m. mesafe sağlanmalıdır. Hastanın tıbbi maske takması sağlanmalıdır. Hasta en yakın sağlık kurumuna yönlendirilmelidir.
Klinik	Çocuk Diş Hekimi Hekim Yardımcısı	Tanı ve tedavi planlaması	Hastanın tıbbi ve diş hikayesi detaylı bir şekilde alınmalı, kontaminasyon riski doğuracak radyografi alımından kaçınılmalıdır.
Klinik	Çocuk Diş Hekimi Hekim Yardımcısı	Diş tedavi işlemleri sırasında (Aerosol saçılımı/kontaminasyon riski oluşturan işlemler)	N95 ya da FFP2 ya da eşdeğeri maske, bone, tek kullanımlık cerrahi hekim önlüğü, eldiven, gözlük ve yüz koruyucu siperlik kullanılmalıdır.

Yararlı Linkler:

- http://www.tdb.org.tr/icerik_goster.php?id=3422
- <http://nebula.wsimg.com/62159566dcd305437153f3e0a8cc0166?AccessKeyId=5861B1733117182DC99B&disposition=0&alloworigin=1>
- http://www.tdb.org.tr/mevzuat_goster.php?id=198
- https://www.eapd.eu/uploads/files/EAPD_Radiographs_2019.pdf
- <https://www.medimagazin.com.tr/templates/default/ckfinder/userfiles/files/pdf/covidelkitabi.pdf>
- <http://www.dentistry33.com/clinical-cases/oral-hygiene-prevention/219/covid-19-dental-practitioners-and-dental-student-guidelines.html>